

ПРАВАЦ ЛАЗАРЕВАЦ

САЖЕТАК | Овај рад се бави улогом локалне библиотеке у креирању и презентовању туристичке понуде и производа који нуде ново „читање града”.

Цео свет је мобилан и то, и поред пандемије ковид-19, има глобалне размере. Масовни туризам је уско повезан са процесом глобализације која има негативне последице на локални културни идентитет. Са друге стране, специфичност локације је оно што дестинацију чини туристички атрактивном. Свака дестинација по нечему је јединствена и препознатљива, како за своје житеље тако и за госте. Библиотека „Димитрије Туцовић” је у сарадњи са удружењем „Образовање и култура” у оквиру пројекта „Град из дечјег угла” мапирала објекта и садржаје културне баштине који су од значаја за презентовање Лазаревца као узбудљиве туристичке дестинације. Интерпретација те баштине поверена је најмлађим Лазаревчанима, који су у оквиру сторителинг радионица причали и писали узбудљиве приче о свом граду и израђивали фотографије локација које су сматрали туристички занимљивим. Целокупан материјал је, уз помоћ Јасминке Петровић, приређен и објављен у публикацији „Правац Лазаревац”. Садржаји који су истражени, прикупљени и обрађени и даље су добра основа за неке друге пројекте које реализује наша библиотека.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | туризам, локални културни идентитет, библиотеке, град из угла деце, правац Лазаревац

УВОД

Овај рад се бави улогом локалне библиотеке у креирању и презентовању туристичке понуде и производа који нуде ново „читање града“. Културни садржаји позиционирају се врло високо на лествици мотива и популарних облика активности на туристичким путовањима. Истовремено, дешавају се процеси демократизације културе и њеног све већег степена приближавања свакодневниом животу.

Сектори културе и туризма, који су се развијали независно, све више почињу да сарађују на обострану корист кроз развој културног туризма.

КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ

У најопштијем смислу појам културног туризма односи се на путовања која укључују посету туристичким атракцијама. Овакво одређење културног туризма карактерисало је његове ране фазе развоја, а данас се сматра селективним јер искључује духовну димензију културе. Културни туризам је феномен који интегрише како материјалне, тако и нематеријалне димензије културе.

Промене које су се десиле у светској економији 70-тих година 20. века, снажно су утицале на трансформацију туристичких токова, пре свега у квалитативном погледу. Због друштвено-економских и техничко-технолошких промена туризам се трансформише из масовног једноличног у хуманији и више окренут појединцу. Јавља се нови тип туристе кога на путовање покреће жеља за новим искуством, образовањем и активним одмором.

Културни туризам се развијао као начин стицања индивидуалних искустава која се могу користити за креирање наратива или пружање сирових материјала о себи. У потрази за искуством туристи траже аутентичност.

Развијена мрежа институција културе у Србији које својим програмима доприносе развоју културе, значајан су потенцијал културног туризма, али оне нису на адекватан начин укључене у туристичку понуду. Један од кључних проблема је што нису тржишно оријентисане, па њихов менаџмент не препознаје туризам као шансу за унапређење пословања. Последица тога је и недовољно развијен маркетинг у институцијама. Значајан фактор у развијању културног туризма чиниле би промене у пословању институција културе. Суочене са смањивањем буџета, неопходно је да активирају менаџмент и маркетинг и прилагоде пословање, настојећи да се позиционирају као партнери у пословном амбијенту туризма.

ПРЕДИСТОРИЈА

Када је пре неких петнаестак година Секретаријат за културу Града Београда у сарадњи са Факултетом драмских уметности организовао серију обука за запослене у установама културе чији је оснивач Град Београд нашла сам се у тој групи срећника. Групу је чинило педесетак креативаца из најразличитијих типова установа културе и сви заједно провели смо једну дивну зиму учећи и усавршавајући се кроз неколико различитих модула. Предавачи су нам били професори ФДУ и истакнути појединци из области које смо похађали, предвођени професорком Миленом Драгићевић Шешић. Научила сам много о много чему а најважније ми је било што сам разрешила бројне дилеме, научила да се фокусирам на важно, да одаберем праву идеју и реализујем је уз што мање штете. Један од модула је био и Културни туризам. Предавач је била Весна Ђукић Дојчиновић. Требало је да прође скоро деценија да научено применим у пракси. Оно што ми је било јасно од самог почетка је да је културни туризам:

- појава која омогућава да места која нису искључиво туристичка и немају туристичка кретања током целе године могу да креирају туристичку понуду захваљујући својим културним и уметничким потенцијалима;
- туристичко-културна понуда не обухвата само понуду намењену туристима, већ и домаћем становништву које треба да се упозна са својим културним потенцијалима како би их боље разумело и више поштовало;
- брендирање града има улогу да промени став јавности и унапреди имиџ градова. Истовремено све већи број градова и региона настоји да развије свој идентитет и тако постане препознатљив не само за своје становнике већ и за друге регионе.

ГРАД ИЗ ДЕЧЈЕГ УГЛА

Иницијална каписла за покретање пројекта „Правац Лазаревац“ било је моје дубоко незадовољство како се Лазаревац представља у јавности. Колегиница која води Завичајно одељење наше библиотеке и ја смо пронашле серију разгледница са краја 20. века, које су биле толико очајно решене да би тешко било кога мотивисале да посети град. Лазаревац је млад град, као насеље постоји тек неких 130 година. Осим Спомен-костурнице Колубарске битке, на први поглед нема других препознатљивих туристичких топонима. Руковођени претходно наведеним сазнањима покренули смо пројекат чији је циљ био - креирање туристичке

понуде у чијој су основи културни потенцијали, која је окренута и домаћем становништву са жељом да се унапреди имиџ града.

Свака дестинација по нечему је јединствена и препознатљива, како за своје житеље тако и за госте. Библиотека „Димитрије Туцовић“ је у сарадњи са удружењем „Образовање и култура“ у оквиру пројекта „Град из дечјег угла“ мапирала објекта и садржаје културне баштине који су од значаја за презентовање Лазареваца као узбудљиве туристичке дестинације. Интрепретација баштине поверена је најмлађим Лазаревчанима, ученицима старијих разреда основних школа у Лазаревцу. У пројекат су укључена и деца из околних насеља: Степојевац, Барошевац, Рудовци и Дудовица. Током десет радионица учесници су обилазили значајна места у Лазаревцу и околини. Истраживали су, причали и писали узбудљиве приче о свом граду и израђивали фотографије локација које су сматрали туристички занимљивим. Коначни резултат овог пројекта је књига о Лазаревцу сачињена од дечјих радова који су уз помоћ Јасминке Петровић, приређени и објављени у публикацији „Правац Лазаревац“. Туристи је могу користити као водич, мештани као монографију, а учесници пројекта као споменар.

Током рада на књизи деца су на интерактиван начин упознавала свој град, његову прошлост, културну баштину, свакодневни живот, савремену уметност, културна дешавања, природна добра, манифестације.

На тај начин јачала је њихова емотивна веза са родним градом. Постали су амбасадори свог града који ће се у будућности залагати за чување града и његове околине.

Деца су проналазила нова места у граду, обилазила значајне институције, упознавала занимљиве суграђане важне за идентитет града. Откривали смо материјална и духовна добра специфична за Лазаревац покушавајући да пронађемо одговор на питање: шта ће у нашем граду привући туристе?

Остварена је сарадња са ТО Лазаревац у креирању културних рута. Културне маршруте обухватиле су и ствараоце значајне за развој града. Брендирање града је успешно започето.

Садржаји који су истражени, прикупљени и обрађени и даље су добра основа за неке друге пројекте које реализује библиотека „Димитрије Туцовић“¹

¹ Овде пре свега мислимо на пројекат израде мобилне апликације Лазаревац - Дигитални водич, коју је Библиотека уз финансијску подршку МКРС реализовала 2020. године, видети на: <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.arhimedia.emg.lazarevac&hl=sr&gl=US>.

ТУРИСТИЧКО-КУЛТУРНА АНИМАЦИЈА

У свим публикацијама које се баве културним туризмом наићи ћете на поставку да није довољно да културни потенцијали постоје већ је питање је колико су они активирани. Туристичко-културна анимација је још значајнија у срединама у којима су културни потенцијали мали. Лазаревац је пример града који нема одлике туристичке дестинације у класичном смислу. У тим срединама неопходно је изградити додатне програме туристичко-културне анимације не занемарујући чинилац локалне специфичности, као што је у случају пројекта „Правац Лазаревац“ била посета Површинским коповима и изванредне фотографије и текстови који су настали током те посете. Ти текстови и фотографије, који су уз приче у оквиру трибине „Колубарски рудници – колективно сећање“ представљени у библиотеци илуструју како се анимацијом подстиче прихватање вредности своје и претходних генерација, њихово разумевање и правилна валоризација.

ЗАКЉУЧАК

Сваки град има нешто што нигде другде не постоји. Питање је како ће то нешто привући житеље и туристе и како тим добром руководити да би оно што дуже било атрактивно. Причајући причу о пројекту „Правац Лазаревац“ покушали смо да дамо пример од чега кренути и шта треба радити да се активирају вредности и садржаји који представљају културна и туристичка добра једног места. У овом случају понуда је била заснована више на савременој уметничкој продукцији него на традиционалној култури јер Лазаревац је млад град без утемељеног идентитета. Пројекат културног туризма „Правац Лазаревац“ и публикација која је тим поводом настала показала су нам да је могуће са постојећим капацитетима реализовати јасан и атрактиван програм који ће направити исто тако јасан отклон од ружних разгледница са краја прошлог века који су били тужна лична карта једног веома лепог града.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Đukić, Vesna. Kulturni turizam: menadžment i razvojne strategije. Beograd: Clio, 2005.

Muzeji Srbije kao deo kulturno turističke ponude za porodice sa decom. Преузето 12. 5. 2021. <http://ebooks.iien.bg.ac.rs/1412/>.

Правац Лазаревац. Лазаревац: Библиотека „Димитрије Туцовић“, 2018.

MILICA MATIJEVIĆ

The Library "Dimitrije Tucović", Lazarevac
milica.biblioteka@gmail.com

STRAIGHT TO LAZAREVAC

SUMMARY | This paper deals with the role of the local library in creating and presenting the tourist offering and the products that offer "a new perspective into the city".

The whole world is mobile, which in spite of the Covid-19 pandemic persists around the globe. Mass tourism is tightly related to the process of globalization which has negative consequences to a local cultural identity. On the other hand, the specificity of a location is what makes a destination attractive for tourists. Each destination is unique and recognizable by something, both for its residents and its guests. As part of the project "A City from a Child's Perspective", in cooperation with the association "Education and Culture" the library "Dimitrije Tucović" has mapped the objects and the contents of the cultural heritage that are of importance for presenting Lazarevac as an exciting tourist destination. The interpretation of the heritage has been entrusted to the youngest residents of Lazarevac, who have told and wrote down exciting stories about their city as part of the storytelling workshops, and made photos of the locations they deemed touristically interesting. The entire material has been prepared and published with the help of Jasminka Petrović in the publication "Straight to Lazarevac". The contents that were researched, collected, and processed are still a great basis for some other projects realized by our library.

KEY WORDS | tourism, a local cultural identity, libraries, the city from the perspective of a child, straight to Lazarevac

МИЛИЦА МАТИЕВИЧ

Библиотека имени Димитрия Туцовича, Лазаревац
milica.biblioteka@gmail.com

КУРС НА ЛАЗАРЕВАЦ

РЕЗЮМЕ | В докладе рассматривается роль местной библиотеки в создании и продвижении туристического предложения и продукта, которые предлагают новое "прочтение города". Весь мир подвижен и, помимо пандемии Ковида 19, его движение имеет глобальные масштабы. Массовый туризм тесно связан с процессом глобализации, которая отрицательно влияет на национальную культурную самобытность. С другой стороны, специфика туристического направления делает его привлекательным для туристов. Каждое направление по своим особенностям уникально, как для местного населения, так и для туристов. Библиотека имени Димитрия Туцовича, в сотрудничестве с ассоциацией "Образование и культура", в рамках проекта "Город с точки зрения детей", нанесла на карту объекты и другие пункты культурного наследия, особо важные для продвижения Лазареваца как увлекательного туристического направления. Интерпретация этого наследия была поручена самым юным лазаревцам, которые в рамках мастер-классов рассказывали и писали захватывающие истории о своем городе и фотографировали те места, которые они считали интересными для туристов. Ясминка Петрович собрала весь материал, который опубликован в издании "Курс на Лазаревац". Контент, который был исследован, собран и обработан, является хорошей основой для других проектов, реализуемых нашей библиотекой.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | туризм, культурная самобытность, библиотеки, город с точки зрения детей, курс на Лазаревац

